

**MÚSICA
ANTIGA**

18 DE MAIG

SALA 1 PAU CASALS

**MISSA SOLEMNIS
DE BEETHOVEN**

EL SO ORIGINAL. JORDI SAVALL

PROGRAMA DE MÀ

LUDWIG VAN BEETHOVEN
(Bonn, Alemanya 1770 – Viena 1827)

MISSA SOLEMNIS, OP. 123

(1819-23)

1. KYRIE

Kyrie eleison. *Mit Andacht*. Assai sostenuto
Christe eleison. Andante assai ben marcato
Kyrie eleison. Tempo I

2. GLORIA

Gloria in excelsis Deo. Allegro vivace
Gratias agimus tibi. Meno allegro
Domine Deus, Rex cœlestis. Tempo I
Qui tollis peccata mundi. Larghetto
Quoniam tu solus sanctus. Allegro maestoso
In gloria Dei Patris.
Allegro ma non troppo e ben marcato – Poco più allegro
Gloria in excelsis Deo. Presto

3. CREDO

Credo in unum Deum. Allegro ma non troppo
Et incarnatus est. Adagio – Andante
Crucifixus. Adagio espressivo
Et resurrexit. Allegro
Et ascendit. Allegro molto
Credo in spiritum Sanctum. Allegro ma non troppo un poco maestoso

Et vitam venturi sæculi.
Allegretto ma non troppo – Allegro con moto – Grave

4. SANCTUS

Sanctus. *Mit Andacht*. Adagio
Pleni sunt cœli. Allegro pesante
Osanna in excelsis. Presto
Preludium. Sostenuto ma non troppo
Benedictus. Andante molto cantabile e non troppo mosso

5. AGNUS

Agnus Dei. Adagio
Dona nobis pacem. *Bitte um inner und äubern Frieden*. Allegretto vivace
Agnus Dei. Allegro assai – Recitativo *colla voce*
Dona nobis pacem. Tempo primo – Presto – Tempo primo

La durada aproximada del concert és de 75'

LINA JOHNSON, SOPRANO

OLIVIA VERMEULEN, MEZZOSOPRANO

MARTIN PLATZ, TENOR

MANUEL WALSER, BARÍTON

LA CAPELLA NACIONAL DE CATALUNYA

LLUÍS VILAMAJÓ, PREPARACIÓ DEL CONJUNT VOCAL

LE CONCERT DES NATIONS

LINA TUR BONET, CONCERTINO

LUCA GUGLIELMI, ASSISTENT DE DIRECCIÓ

JORDI SAVALL, DIRECCIÓ

LA CAPELLA NACIONAL DE CATALUNYA

SOPRANOS Alexandrine Lerouge-Monnot / Andrea Martí / Irene Mas / Daniela Matos / Rita Morais / Arantza Prats / Margarita Rodríguez / Baiba Urka / Lise Viricel

MEZZOSOPRANOS – CONTRALTS Camille Bordet / Laia Cortés / Eulàlia Fantova / Lauriane Le Prev / Laura Jarrell / Agustina Lo Vecchio / Maria Morellà / Beatriz Oleaga / Helena Tajadura

TENORS Gerson Coelho / Oriol Guimerà / David Hernández / Tomáš Lajtkep / Ferran Mitjans / Carlos Monteiro / Alberto Palacios / Josep Rovira / Matthew Thomson

BARÍTONS-BAIXOS Ferran Albrich / Kevin Arboleda-Oquendo / Lluís Arratia / Noé Chapolard / Joan Climent / Oriol Mallart / Joan Miquel Muñoz / Francesc Ortega / Víctor Vilca

PREPARACIÓ DEL CONJUNT VOCAL Lluís Vilamajó

CORREPETIDOR Álvaro Carnicero

LE CONCERT DES NATIONS

PRIMERS VIOLINS Lina Tur Bonet, concertino / Manfredo Kraemer, assistent de concertino, Sara Balasch / Elisabet Bataller / Guadalupe Del Moral / Ignacio Ramal / Paula Sanz / Marguerite Wassermann

SEGONS VIOLINS Mauro Lopes, cap de segons violins / Joanna Crosetto / Karolina Habalo / Catalina Reus / Alba Roca / César Sánchez / Guillermo Santonja

VIOLES David Glidden, cap de violes / Alaia Ferran / Éva Posvanecz / Núria Pujolràs / Nina Sunyer

VIOLONCELS Balázs Máté, cap de violoncelles / Candela Gómez / Dénes Karasszon / Bianca Riesner

CONTRABAIXOS Xavier Puertas, cap de contrabaixos / Jussif Barakat / Michele Zeoli

FLAUTES TRAVESSERES Charles Zebley / Eleonora Bišćević

OBOÈS Paolo Grazi / Gioacchino Comparetto

CLARINETS Francesco Spendolini / Joan Calabuig

FAGOTS Joaquim Guerra / Adrià Sánchez

CONTRAFAGOT Katalin Sebella

TROMPES Thomas Müller / Javier Bonet / Mario Ortega / Federico Cuevas

TROMPETES Jonathan Pia / Danny Teong

TROMBONS Elies Hernandis, alto / Frédéric Lucchi, tenor / Joan Marín, baix

TIMBALES Riccardo Balbinutti

ORGUE Carlos García-Bernalt

ASSISTENT DE DIRECCIÓ Luca Guglielmi

COMENTARI

per Jaume Radigales

EL SILENCI DE DÉU SEGONS BEETHOVEN

Juntament amb la *Passió segons sant Mateu* de J. S. Bach, la inacabada Missa en do m de Mozart i els rèquiems de Verdi i Britten, la *Missa solemnis* de Beethoven és una de les grans fites simfonicorals de la història de la música inspirades per un teixit religiós.

La qüestió, tanmateix, és delicada en el moment d'adscriure a la peça una dimensió litúrgica (o sigui, al servei d'un ofici eclesial, en aquest cas catòlic) o directament religiosa, cosa que passa

també amb les abans citades obres de Verdi i Britten. En el cas de Beethoven, el plantejament és igualment difícil, ambigu o ambivalent.

Certament, el músic de Bonn va destinar l'obra al nomenament de l'arxiduc Rudolf (fill de l'emperador Leopold II i antic deixeble de Beethoven) com a arquebisbe d'Olomouc, a la regió de Moràvia. Ara bé, la missa depassa, i de molt, els límits de la litúrgia per la seva grandesa i pel seu excés en la disposició, forma i estructura.

A més, tot i que només fos parcialment (el kirie, glòria i credo), Beethoven va estrenar-la a Viena el 1824, però no pas en un recinte sagrat (una església) sinó al Kärntnertortheater i en una vetllada maratoniana en què també es van sentir l'obertura de *Die Weihe des Hauses* i, per primera vegada, la *Novena simfonia*. Aquesta peça tan cèlebre, doncs, a més de les darreres sonates per a piano (que inclouen l'opus 111), és contemporània de la *Missa solemnis*.

Estem, doncs, en un període fonamental en la trajectòria de Beethoven. Una etapa d'introspecció total, de foscor interior a causa de la sordesa absoluta. Però també d'esclat joiós, utòpic i esperançat en un món agermanat, tal com el músic fa cantar al final de la *Novena simfonia* utilitzant magistralment els versos del poeta idealista Friedrich Schiller, contemporani de Goethe i de Herder, artífexs, entre d'altres, del moviment cultural Sturm und Drang, un pont indispensable per entendre el pas de la Il·lustració al Romanticisme i al qual, sens dubte, Beethoven serveix amb un lúcid teixit musical.

Ara bé, i tornant al que ens ocupa, la *Solemnis* se sustenta en el text llatí de la missa catòlica i és evident que així calia servir-lo. De fet, la peça s'estructura en els moviments propis de l'ordinari de la litúrgia (kirie, glòria, credo, sanctus i agnusdei). Però Beethoven no s'adreça a un déu estrictament catòlic (que vol dir "universal"), sinó a la seva pròpia i personal idea de déu. Un déu a qui, si parla, Beethoven ja no pot sentir. Per tant, el processa interiorment i el recompon per oferir-lo a una humanitat nova –i potser renovada– amb el mateix esclat joiós de l'himne final de la darrera simfonia i les mateixes claus de misteri de l'última sonata per a piano.

Beethoven, que va néixer i ser educat en la fe catòlica, era indubtablement creient, però segurament no practicant i, molt probablement, anticlerical. Perquè per a ell, déu està per damunt de les coses de la humanitat. Segurament va arrecerar-se en el deisme, sense negar la possibilitat que fins i tot hagués pertangut a una lògia maçònica, defensor com era dels valors de la llibertat, la igualtat i la fraternitat.

Al capdavall, però, tot això són especulacions i el que queda és una obra d'una potència, contundència, força i transcendència absolutament abassegadores. Potser la transcendència sigui la paraula clau per aproximar-se a l'obra, per atènyer-la des de la dimensió de l'Absolut, en majúscula.

I, és clar, Beethoven no ho posa gens fàcil als oients. Però tampoc als intèrprets (especialment als integrants del cor) ni als directors. Els oients poden quedar consternats per una obra que, insistim, depassa de llarg la missa com a forma musical. Els intèrprets vocals s'enfronten a una tessitura del tot inclement, cosa que ha provocat que algú parlés de la poca traça beethoveniana en escriure per a la veu (judici cruel, accentuat pels qui reblen el clau apellant a la sordesa del músic). Finalment, el repte és per al director a l'hora de dotar l'obra de l'enfocament just, el que més li escau. I això no és fàcil i demana un estudi minuciós de tots i cadascun dels pentagrames que integren l'obra. Una mostra: un director veterà com Riccardo Muti, bregat en un repertori vastíssim i mestre de mestres, no va abordar la *Missa solemnis* (que el napolità defineix com a

«Capella Sixtina de la música») fins a l'agost de 2021, al Festival de Salzburg i davant de la Filharmònica i del cor de l'òpera de la capital austríaca. Amb vuitanta anys i després de cinc dècades estudiant una partitura adquirida el 1970, Muti va declarar al respecte en una entrevista a la revista *Scherzo*: «Després d'haver fet tanta música, ara m'enfronto a la *Missa solemnis* amb una preparació humana i artística diferent. Soc conscient que mai assoliré el cim d'aquesta muntanya, ja que és massa alta. Però puc intentar apropiarme'n una mica».

Després del cicle de les nou simfonies dirigides íntegrament al llarg de dues temporades, ara és l'hora que un altre octogenari com Jordi Savall s'hi encari i faci el cim.

LLETRES

Descarrega les lletres del concert [aquí](#).

AMB EL SUPORT DE

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Cofinanciado por
la Unión Europea

PREFET
DE LA RÉGION
OCCITANIE
*Liberté
Égalité
Fraternité*

Ajuntament de
Barcelona

BARCELONA
CULTURA

Diputació
Barcelona

GOVERN DE LES ILLES
BALEARS

GOVERN DE LES ILLES
BALEARS

INAEM

INSTITUTO NACIONAL
DE LAS ISLAS BALEARES
Y DE LA MUSICA

Amb el generós suport d'Aline Foriel-Destezet.

Aquest concert forma part del Projecte YOCPA, Young Orchestra and Choir Professional Academies, liderat pel Centre Internacional de Música Antiga Fundació CIMA i compta amb el suport de la Unió Europea.